

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.4>

УДК 658.82.3

М. О. Науменко,

доктор філософії, професор кафедри менеджменту та фінансів,

Національна академія Національної гвардії України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1974-2341>

**ТЕХНОЛОГІЯ КОМПЛЕКСНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ В УПРАВЛІННІ
ФІНАНСАМИ В ПРОЦЕСІ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ
ЛАНЦЮЖКІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАКУПІВЕЛЬ**

M. Naumenko,

Doctor of Philosophy, Professor of the Department of Management and Finance,

National Academy of the National Guard of Ukraine

**CONTROL, STANDARDIZATION AND CERTIFICATION OF THE
FINANCIAL SECURITY OF THE PURCHASE OF GOODS, WORKS AND
SERVICES FOR THE MILITARY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF
UKRAINE**

У даній статті подано розробку методичного забезпечення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель. У якості наукової новизни отриманих результатів виступає розробка теоретико-методологічних засад створення методичного забезпечення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель. В даній роботі розглянуто технологію комплексної

стандартизації як комплексний процес, який включає в себе впровадження спільних стандартів та нормативів у всіх етапах логістичного ланцюга, від постачання до постачання. В статті подано та проаналізовано основні елементи технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та логістичних ланцюгах. Розглянуто специфіку використання електронних торговельних платформ для проведення закупівель. Систематизовано основні особливості застосування інструментів моніторингу та аналітики в руслі технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та логістичних ланцюгах. В даній статті наведено переваги інтеграція технологій IoT та блокчейн у контексті технології комплексної стандартизації. Описані ключові напрямки розвитку технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюгів при закупівлях. У статті систематизовано та запропоновано переваги інтеграції технологій штучного інтелекту та машинного навчання для прогнозування попиту, управління запасами, аналізу даних і прийняття рішень. В даному дослідженні розглянуто основні конкурентні позиції використання мобільних додатків та хмарних технологій для підвищення якості процесів стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюгів. Акцентовано увагу на необхідності впровадження автоматизованих рішень для оптимізації рутинних фінансових та логістичних завдань може покращити ефективність та знизити ймовірність помилок. Відзначено необхідність забезпечення сталого розвитку та використання екологічно чистих підходів до логістичних та фінансових процесів. У якості подальшого напряму розвитку дослідження розглядається формування системи показників оцінки ефективності технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель. Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій для створення методичного забезпечення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

This article presents the development of methodological support for the technology of complex standardization in financial management in the process of optimizing logistics chains during procurement. The scientific novelty of the obtained results is the development of theoretical and methodological foundations for the creation of methodological support for the technology of complex standardization in financial management in the process of optimizing logistics chains during procurement. In this work, the technology of complex standardization is considered as a complex process that includes the implementation of common standards and regulations in all stages of the logistics chain, from supply to supply. The article presents and analyzes the main elements of the complex standardization technology in the management of finances and logistics chains. The specifics of using electronic trading platforms for procurement are considered. The main features of the application of monitoring and analytical tools in the direction of the technology of complex standardization in the management of finances and logistics chains have been systematized. This article presents the advantages of the integration of IoT and blockchain technologies in the context of complex standardization technology. The key areas of development of complex standardization technology in financial management and optimization of logistics chains during procurement are described. The article systematizes and proposes the benefits of integrating artificial intelligence and machine learning technologies for demand forecasting, inventory management, data analysis, and decision-making. This study examines the main competitive positions of using mobile applications and cloud technologies to improve the quality of standardization processes in financial management and optimization of logistics chains. Emphasis is placed on the need to implement automated solutions to optimize routine financial and logistical tasks that can improve efficiency and reduce the likelihood of errors. The need to ensure sustainable development and the use of environmentally friendly approaches to logistical and financial processes was noted. As a further direction of research development, the formation of a system of indicators for evaluating the effectiveness of complex standardization technology in financial management in the process of optimizing logistics chains during procurement is considered. The practical significance of the obtained results lies in

the formation of appropriate recommendations for the creation of methodological support for the technology of complex standardization in financial management in the process of optimizing logistics chains during procurement.

Ключові слова: *технологія, комплексна стандартизація, контроль, сертифікація, фінансове забезпечення закупівель, логістичні ланцюги, товари, роботи, послуги, методика*

Keywords: *technology, comprehensive standardization, control, certification, financial support for purchases, logistics chains, goods, works, services, methodology*

Постановка проблеми. Зростаюча глобалізація бізнесу призводить до ускладнення логістичних ланцюгів зі значним обсягом інформації та великою кількістю учасників. Також зростання обсягу даних у логістичних операціях та фінансовому управлінні створює необхідність використання технологій аналітики та великих даних для ефективного аналізу, прийняття рішень та оптимізації витрат. Умови постійної конкуренції змушують компанії шукати ефективніші шляхи оптимізації логістичних процесів та управління фінансами. Технологія комплексної стандартизації може полегшити цей процес, забезпечуючи єдиною системою стандартів та процедур. Крім того, збільшення регулювання та вимоги до відкритості даних створюють необхідність впровадження стандартів та засобів стандартизації для забезпечення відповідності та захисту даних.

Усі ці чинники свідчать про те, що технологія комплексної стандартизації в управлінні фінансами та логістичних ланцюгах залишається актуальною і важливою для підприємств, які прагнуть підтримувати високу ефективність та конкурентоспроможність в сучасних умовах.

Внаслідок цього актуального значення набуває наукова та практична проблематика розробки технології комплексної стандартизації в управлінні

фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових роботах [1-3] подано аналіз забезпечення антикорупційної складової військових частин на основі запропонованих механізмів набуття компетентностей офіцерів Національної гвардії України. Наукові статті [4-6] присвячені розробці аналітичних алгоритмів управління фінансами. Основні аспекти забезпечення якості контролю та комплексної стандартизації процесів управління фінансовим забезпеченням розглянуті в наукових працях [7-9]. Дослідження механізмів фінансового контролю подано в роботах [10-13].

Але на сьогодні в економічній літературі відсутня комплексна методика технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка методичного забезпечення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Виклад основного матеріалу. Технологія комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель є ключовим інструментом для підвищення ефективності, зниження витрат і покращення загальної продуктивності бізнес-процесів. Вона включає в себе впровадження спільних стандартів та нормативів у всіх етапах логістичного ланцюга, від постачання до постачання.

Основні елементи технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та логістичних ланцюгах включають:

1. Впровадження загальних стандартів та процедур на всіх етапах логістичного ланцюга сприяє уніфікації та спрощенню бізнес-процесів. Це допомагає уникнути зайвих витрат та забезпечує ефективну взаємодію між різними елементами ланцюга.

2. Використання єдиної інформаційної системи. Інтеграція фінансових та логістичних систем в єдину інформаційну платформу дозволяє забезпечити

швидкий та точний обмін даними. Це спрощує моніторинг та аналіз фінансових операцій на кожному етапі логістичного процесу.

3. Електронні торгівельні платформи. Використання електронних торгівельних платформ для проведення закупівель сприяє автоматизації та стандартизації процесів. Вони дозволяють ефективно взаємодіяти з постачальниками та забезпечують зручний контроль за фінансовими операціями.

4. Стандартизація документообігу. Використання єдиної системи електронної документації спрощує обмін даними та знижує ризик помилок. Це робить процес закупівель та фінансового обліку більш ефективним та прозорим.

5. Моніторинг та аналітика. Застосування інструментів моніторингу та аналітики дозволяє в реальному часі відстежувати фінансові операції, оцінювати ефективність та виявляти можливості для оптимізації витрат.

6. Використання технологій Інтернету речей (IoT) та блокчейн. Інтеграція технологій IoT та блокчейн дозволяє стежити за переміщенням товарів та забезпечує додатковий рівень безпеки та надійності в логістичних ланцюгах.

Такий підхід до комплексної стандартизації в управлінні фінансами та логістикою сприяє підвищенню ефективності операцій, зниженню ризиків та забезпеченню оптимального використання ресурсів підприємства.

Розвиток технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюгів при закупівлях продовжується, спрямовуючись на різні напрями для вдосконалення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Ось деякі напрями розвитку:

1. Інтеграція технологій штучного інтелекту (AI) та машинного навчання (ML). Використання AI та ML для прогнозування попиту, управління запасами, аналізу даних і прийняття рішень може значно покращити точність та швидкість процесів управління логістикою та фінансами.

2. Розширена реалізація Інтернету речей (IoT). Застосування сенсорів та IoT для відстеження руху товарів, моніторингу умов зберігання та транспортування може поліпшити якість управління логістикою та фінансами, а також забезпечити надійну інформацію про стан ресурсів.

3. Зростання кількості електронних торгівельних платформ. Розвиток електронних торгівельних платформ та ринків для закупівель дозволяє автоматизувати та стандартизувати процеси взаємодії між постачальниками та покупцями, що призводить до оптимізації логістичних процесів та ефективного управління фінансами.

4. Ефективне використання блокчейн-технологій. Блокчейн може гарантувати безпеку, недоторканність та прозорість транзакцій у логістичних ланцюгах, включаючи процеси оплати та ведення документації.

5. Мобільні та хмарні технології. Використання мобільних додатків та хмарних технологій дозволяє забезпечити доступ до інформації з будь-якого місця та в будь-який час, полегшуючи моніторинг та управління логістикою та фінансами.

6. Розвиток аналітики та великих даних. Аналіз великих обсягів даних дозволяє виявляти тенденції, розуміти споживчий попит та оптимізувати рішення в управлінні логістикою та фінансами.

7. Зосередження на сталому розвитку та зменшення впливу на навколишнє середовище. Розвиток технології комплексної стандартизації також включає звернення до сталого розвитку та використання екологічно чистих підходів до логістичних та фінансових процесів.

8. Автоматизація бізнес-процесів. Впровадження автоматизованих рішень для оптимізації рутинних фінансових та логістичних завдань може покращити ефективність та знизити ймовірність помилок.

Ці напрями спрямовані на те, щоб підтримати підприємства в розвитку більш інтегрованих, ефективних та сталоорієнтованих стратегій управління фінансами та логістикою в умовах сучасного бізнес-середовища.

Реалізація технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель може зазнавати різноманітних обмежень. Деякі з них включають:

Технічні обмеження у плані сумісності систем. Якщо існуючі фінансові та логістичні системи не є сумісними або не мають зручного інтерфейсу для

взаємодії, це може стати перешкодою для ефективної стандартизації та оптимізації.

Фінансові обмеження. Недостатність фінансових ресурсів може обмежити можливості впровадження дороговартісних технологій та систем управління.

Правові обмеження. У законодавстві можуть існувати правові обмеження та вимоги, які можуть ускладнити стандартизацію та оптимізацію, зокрема, у сфері закупівель.

Людські фактори, зокрема брак кваліфікованого персоналу. Відсутність спеціалізованого персоналу, який розуміє технічні та фінансові аспекти, може ускладнити впровадження нових технологій та процесів.

Динаміка ринкових умов і зміна вимог споживачів та технологій. Ринкові умови постійно змінюються, і стандартизація повинна бути гнучкою для адаптації до нових тенденцій та вимог.

Культурні аспекти у плані різниці в корпоративній культурі. Різні компанії можуть мати власні корпоративні культури, що може ускладнити впровадження єдиної стандартизованої системи.

Конфіденційність і безпека даних, захист особистої інформації та даних: Обов'язковість дотримання стандартів конфіденційності та безпеки може обмежувати доступ до певних технологій або систем.

Часові обмеження у відношенні тривалості впровадження. Процес впровадження нових технологій та стандартів може займати тривалий час, що ускладнює швидку оптимізацію.

З урахуванням цих обмежень необхідно вивчати конкретний контекст і розробляти стратегії впровадження, які б враховували усі аспекти, що можуть впливати на успішність стандартизації та оптимізації управління фінансами та логістикою.

Взаємозв'язок факторів технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель може бути дуже глибоким і взаємодіючим. Ось кілька ключових аспектів цього взаємозв'язку:

Підвищення ефективності процесів. Впровадження єдиної системи стандартів дозволяє покращити ефективність фінансового управління та логістичних процесів. Це може сприяти зменшенню зайвих витрат і оптимізації ланцюжків постачань.

Забезпечення точності та злагоженості даних; інтеграція технологій. Спільна стандартизована система дозволяє інтегрувати фінансові та логістичні дані, забезпечуючи точність і консистентність інформації. Це важливо для правильного прийняття управлінських рішень та оптимізації процесів закупівель.

Сприяння автоматизації процесів. Використання сучасних технологій для автоматизації фінансових операцій і логістичних процесів може сприяти швидкій обробці даних, зменшенню помилок та оптимізації часу виконання завдань.

Управління ризиками та вартістю. Стандартизовані дані дозволяють ефективніше визначати ризики, пов'язані з фінансами та логістикою, та приймати стратегічні рішення для зменшення витрат та оптимізації процесів закупівель.

Забезпечення відкритості та взаємодії з контрагентами. Використання стандартизованих електронних платформ для закупівель може полегшити взаємодію з постачальниками та клієнтами, забезпечуючи швидші та ефективніші торговельні операції.

Підвищення прозорості та відстежуваності. Використання технології блокчейн може забезпечити надійну відстежуваність всього ланцюжка постачань, що підвищує прозорість та управління ризиками.

Взаємодія цих факторів може призвести до глибшої інтеграції фінансового управління та логістики, створюючи ефективну та оптимізовану систему управління закупівлями в організації.

Засоби технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель можуть включати різноманітні технологічні рішення та інструменти. Такими засобами виступають наступні технологічні рішення.

ERP (Enterprise Resource Planning) системи. ERP системи інтегрують в себе різні аспекти управління, включаючи фінанси, логістику, виробництво та інші функції.. Перевага цих систем – вони забезпечують єдиний інтерфейс для керування всіма аспектами діяльності, покращують взаємодію між різними відділами та забезпечують однорідність даних.

SCM (Supply Chain Management) системи. SCM системи спрямовані на управління всім логістичним ланцюгом, включаючи постачальників, виробництво та розподіл продукції. Перевага цих систем – вони покращують планування та відстеження всього логістичного процесу, сприяють оптимізації запасів та скороченню часу поставок.

Фінансові інформаційні системи. Системи для управління фінансовою діяльністю, включаючи бухгалтерію, оподаткування, фінансовий аналіз та звітність. Перевага цих систем – вони забезпечують точне фінансове планування та відстеження витрат, спрощують податкову звітність та допомагають в управлінні фінансовими ризиками.

Електронні платформи для закупівель. Електронні системи для проведення та відстеження закупівельних операцій, торгів та взаємодії з постачальниками. Перевага цих систем – вони покращують прозорість, спрощують процес закупівель, зменшують час і вартість транзакцій.

RFID та IoT (Internet of Things) технології. Використання RFID та IoT для відстеження та моніторингу руху товарів в логістичному ланцюзі. Перевага цих систем – вони покращують точність відстеження запасів, дозволяють реальний час моніторинг та оптимізацію логістичних процесів.

Аналітичні та Big Data інструменти. Використання аналітики та обробки великих обсягів даних для виявлення та аналізу трендів, вдосконалення стратегій управління та прийняття ефективних рішень. Перевага цих систем – вони допомагають в розумінні ключових показників ефективності, забезпечують базу для стратегічного планування та оптимізації.

Ці технології можуть використовуватися окремо чи в поєднанні для досягнення комплексної стандартизації в управлінні фінансами та оптимізації логістичних ланцюжків у процесі закупівель.

Висновки і пропозиції. Отже, наукові розробки дослідження дозволило сформуванню технологію комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Науковою новизною отриманих результатів є розробка теоретико-методологічних засад створення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій створення методичного забезпечення технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Напрямок подальшого дослідження може бути формування системи показників оцінки ефективності технології комплексної стандартизації в управлінні фінансами в процесі оптимізації логістичних ланцюжків при здійсненні закупівель.

Література

1. Науменко М. О. Антикоруційна складова процесу організації закупівель товарів, робіт та послуг для потреб Національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (дата звернення: 20.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.5
2. Sokolovskyi S., Naumenko M. Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine. *Asia Life Sciences*, 2020. № 22(2). P. 455 – 468
3. Naumenko M., Tovma L., Morozov I. Management of material-technical supply of territorially distributed structures: logistic approach. *Financial and credit activity: problems of theory and practice. Collection of scientific paper*. Vol. 2, No 33, 2020. P. 324-334.
4. Ushakova I, Hrabovskyi Y, Szymczyk K. Analytical decision list algorithm for managing customer reaction to a marketing campaign. *Polish Journal of*

<https://doi.org/10.17512/pjms.2023.28.1.21>.

5. Hrabovskyi Y., Babenko V., Al'boschiy O., Gerasimenko V. Development of a Technology for Automation of Work with Sources of Information on the Internet, WSEAS Transactions on Business and Economics, Vol. 17 (25), 2020. pp. 231-240.

6. Naumenko M., Valiavska N., Saiensus M., Ptashchenko O., Nikitiuk V., Saliuk A. Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Volume 11. Issue 5. P. 54-64.

7. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.

8. Naumenko M. Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 2021, № 1 (118). С. 74-79.

9. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.

10. Грабовський Є. М. Методика створення електронного каталогу обладнання видавничо-поліграфічного виробництва на основі використання програмних агентів. Системи обробки інформації. 2018. Вип. 2. С. 52-59.

11. Герасименко В.М. Методика планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. – URL: <https://orcid.org/0000-0002-4828-1353>

12. Герасименко В.М. Методика фінансового контролю господарської діяльності військових частин національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10037>
DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.94

13. Starkova O. Providing software support for economic analysis / O. Starkova, D. Bondarenko, Y. Hrabovskyi // *Technology Audit and Production Reserves*. – 2023. - № 5/2(73). – P. 34–39.

References

1. Naumenko, M. O. (2022), “Anti-corruption component of the process of organizing procurement of goods, works and services for the needs of the National Guard of Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (Accessed 20.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.5

2. Sokolovskyi, S. and Naumenko, M. (2020), “Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine”, *Asia Life Sciences*, vol. 22(2), pp. 455-468

3. Naumenko, M., Tovma, L. and Morozov, I. (2020), “Management of material-technical supply of territorially distributed structures: logistic approach”, *Financial and credit activity: problems of theory and practice. Collection of scientific papers*, vol. 2, No 33, pp. 324-334.

4. Ushakova, I, Hrabovskyi, Y. and Szymczyk, K. (2023), “Analytical decision list algorithm for managing customer reaction to a marketing campaign”, *Polish Journal of Management Studies*, vol. 28(1), pp. 360-379. <https://doi.org/10.17512/pjms.2023.28.1.21>.

5. Al’boschiy, O., Dorokhov, O., Hrabovskyi, Y. and Naumenko, M. (2022), “Automated balancing method of vector illustration and its software implementation”, *Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Series III: Mathematics and Computer Science*, vol. 2(1), pp. 177–192.

6. Naumenko, M., Valiavska, N., Saiensus, M., Ptashchenko, O., Nikitiuk, V. and Saliuk, A. (2020), “Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies”, *International Journal of Management (IJM)*, Vol. 11, Issue 5, pp. 54-64.

7. Hrabovskyi, Y. (2015), “Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning”, *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

8. Naumenko, M. (2021), “Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine”. State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship, vol. 1 (118). pp. 74-79.

9. Hrabovskyi, Y. (2015), “Methods of Assessment and Diagnosis of Knowledge Quality in E-Learning”, *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

10. Hrabovskyi, Y. M. (2018), “Methods of creating an electronic catalog of publishing and printing equipment based on the use of software agents”, *Information processing systems*, vol. 2, pp. 52-59.

11. Herasymenko, V.M. (2023), “Financial control planning methodology in organizing the purchase of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, vol. 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.51>

12. Herasimenko, V. (2022), “Methods of financial control economic activity of military units of the National Guard of Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10037> (Accessed 04.03.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.94

13. Starkova, O. Bondarenko, D. Hrabovskyi, Y. (2023), “Providing software support for economic analysis”, *Technology Audit and Production Reserves*, vol. 5/2(73), pp. 34–39.

Стаття надійшла до редакції 08.03.2024 р.